

EEN BEZOEKJE AAN DENEMARKEN IN 1962

Het is bijna vijftig jaar geleden dat, naast vooral anti Radio Veronica stukjes in de diverse kranten, er een pagina groot verhaal verscheen in 'Supplement' van 7 april 1962. Journalist W. Hijmans was door de redactie van 'Supplement', dat een uitgave was van het toenmalige Algemeen Handelsblad, met blocnote en pen, op pad gestuurd naar Kopenhagen. Dit met als doel de lezers van 'Supplement' te vermaken met een verhaal over het toenmalige populaire radiostation Radio Mercur. Een reconstructie.

Journalisten, die een verhaal wensten te maken over Radio Mercur, konden kiezen uit het gaan naar een zendschip in internationale wateren of een bezoek te brengen aan een voormalig theater, gelegen aan de Ravnsbogarde in de Deense hoofdstad Kopenhagen. Hijmans koos voor de laatste optie en was verbaasd over de vele muzikale klanken die hem tegemoet kwamen: 'Het komt uit de vreemdste hoeken en gaten - van onder het toneel uit, uit het kamertje achter de kassa en uit de kleedkamers. Er vliegt een deur open en iemand komt paniekerig vragen of wij stil willen zijn.' Reden was dat de betreffende presentator zich zelf niet kon verstaan tijdens de opname van een programma. De uiting van de omroeper had tot gevolg dat iedereen zich voor even stil hield maar naar veertig seconden was iedereen dezelfde stilte alweer vergeten.

Hijmans: 'Het is een heksenketel. Maar wie had het anders verwacht? We zijn op bezoek bij de grootste piratenzender ter wereld, de Deense Commerciële Radio Mercur'. Het woord piraat verbaasde me bij het lezen van het artikel maar er was wel een duidelijke reden want Hijmans had het woord aangereikt gekregen door Olov Bennike: "Wij zijn piraten, tenminste zo worden wij genoemd. Piraten in confectie zonder zwarte lap op ons oog." Vervolgens wees

Bennike de verslaggever op de trotse hal van de schouwburg, waarin het jaar ervoor nog avond na avond 'My Fair Lady' te zien was. Bennike vervolgde met: "We hebben hier ons hoofdkwartier, op land, midden in Kopenhagen. Ja, we zaten eerst achteraf in een oude villa in een buitenwijk. Dat kon niet meer, daarom hebben we een paar maanden geleden dit theater gekocht. Duur? Ik weet het niet. Geld speelt nauwelijks een rol want het gaat hoe langer hoe beter met Radio Mercur."

En ondertussen zat Bennike al te dromen van een schone toekomst: "Natuurlijk blijven we hier niet. Zodra we piraten-af worden, zodra het parlement eindelijk ons die concessie geeft, gaan we een échte studio bouwen. Tot zo lang redden we het hier wel." Uiteraard kreeg de journalist een rondleiding van Bennike, die het vervolgens op een prachtige manier beschreef in zijn artikel: 'Hij springt voor ons uit, de smalle kronkelgangetjes van het oude theater door en is plotseling op en top de public relations manager, die indruk wil maken op zijn buitenlandse gast.'

Bedro Rikker

Vervolgens nam Bennike de journalist mee wat, naar zijn zeggen, de kleinste studio ter wereld was. Hij stelde dat het 'Supplement' de absolute primeur van deze studio had gezien de journalisten van het Deense 'Berlingske', die eerder

waren genodigd, niet van plan waren één woord over Radio Mercur te schrijven. Als reden gaf hij op dat men bij die krant bang was dat het radiostation de adverteerders van de krant wilde gaan afpakken. Bennike daarover: "Onzin natuurlijk want radioreclame is heel wat anders dan krantenreclame. We zijn niet elkaars concurrenten maar elkaars aanvulling."

De studio had een oppervlakte van tweeëneenhalve vierkante meter en diende als spreekcelletje voor de deejays. Ook gaf hij aan dat enkele kleedkamers als zodanig in gebruik zouden blijven daar men van plan was iedere donderdagavond in het theater een bühne programma te gaan brengen, die vervolgens tien dagen later zou worden uitgezonden op Radio Mercur. Vervolgens werden de kleedkamers bekeken en bleken er twee ingericht te zijn als discotheek. Hijmans daarover: 'Hij wijst met een weids gebaar naar de tientallen rekken vol platen en banden langs de wand. En hij holt verder, hier en daar een deur opensmijtend!' Het bleek ondermeer de toegang te zijn tot een driehoekige kamer, waarin het secretariaat van het radiostation was gehuisvest en ondermeer de enorme stapel dagelijkse post werd geopend en verdeeld onder de programmamakers.

Vervolgens werd de tocht door het gebouw voortgezet om uiteindelijk tot een goed gesprek te komen, rustig zittend in de hal van het theater waar Bunnike vertelde over Radio Mercur: "Wij zijn de eerste piratenzender in de wereld. Op 8 augustus 1958 begonnen we met twee schepen. Het ene schip ligt in de Oresund, dat is de Lucky Star. De andere ligt in de Grote Belt en heet Cheeta II, het moeten leuke scheepjes zijn, maar ik heb ze nog nooit gezien. Want het werk voor Radio Mercur gebeurt hier in Kopenhagen, iedereen weet dat en het staat met grote letters op de voorgevel. Elke dag, om tien over twee, stijgt ons vliegtuigje op van Skovlunte en het vliegt dan eerst naar de Oresund en het werpt daar de gele container met de programmabanden af. Dan vliegt het naar de Grote Belt en dropt er de rode container."

Een van de vragen die Hijmans stelde was waarom men niet van een helikopter in plaats van een vliegtuigje gebruik maakte. Als antwoord kreeg hij: "Meneer, weet U wel wat dit kost? Veertienhonderd kronen per uur en als U weet hoe langzaam die dingen vliegen en hoe ver weg de Grote Belt hiervandaan is, dan weet U ook, dat ons dit de das zal omdoen. Met het vliegtuigje gaat het best. Bij de schepen leggen ze 's middags een grote ring van touw in het water en aan de

containers zit ook een lange kabel. Het is de kunst van de piloot, de héle zaak zo af te werpen, dat de kabel van de container over die ring van touw in het water slaat. Als dat lukt, kunnen ze de container zo binnenhalen." Het bleek achteraf in de drie-en-een-half jaar dat men dit zo verzorgde, slechts één keer mislukt te zijn.

Container transport

Voordat een bezoek werd gebracht aan het nieuwe complex van Radio Mercur was de journalist ook even op bezoek geweest bij Danmarks Radio, het staatsstation, om daar een mening inzake Radio Mercur te ontlokken en sprak daar met Kaj Bruun: "Last van Radio Mercur? Nee, ik geloof het niet. Ja, één keertje dus. De zender schijnt vlak bij onze reportage-lijntje te zitten en toen ze dat eens wilden gebruiken kregen ze wat storing. Maar het mag geen naam hebben. En verder hebben we met die hele zaak niets te maken. We hebben er geen commentaar op. Het enige dat ik U kan zeggen is dat de Noordse Raad de Parlementen van de Scandinavische landen geadviseerd heeft, een wet aan te nemen waarbij de medewerking aan Radio Mercur, of elke andere piratenzender dan ook, strafbaar wordt." Op dat moment, 7 april 1962, had het Deense Parlement over genoemd voorstel zich nog niet uitgesproken.

Bennike over de Deense luisteraars: "Het is allemaal politiek, de Denen houden van Mercur. We zenden uit van zes tot elf uur 's ochtends en van 's middags twee tot twaalf uur in de avond en we hebben 57% van alle luisteraars in dit land." Dat laatste was gebleken uit een officiële enquête, waar de organisatie achter Radio Mercur zelf niet bij betrokken was. Bennike: "Maar mocht het Parlement alsnog een wet tegen Mercur en andere stations aannemen dan is dit

ondemocratisch. Je kunt geen mens verbieden voor een bepaald bedrijf te werken. Ik werk voor een firma die Radio Mercur heet - en met mij honderdvijftig andere mannen en vrouwen, die we hier in vaste dienst hebben. Bovendien zijn er in het hele land nog enkele honderden artiesten, die een los of vast contract met ons hebben. Ook hebben we contracten met duizend kleine, middelgrote en grote bedrijven in binnen en buitenland. Die zouden, als die krankzinnige wet zou worden ingevoerd, allen de dupe worden van deze politieke beslissing."

Helle Schmidt

Bennike wilde nog even verder ingaan op een eventuele beslissing in Folketingen, het Deense Parlement, want datgene er besloten ging worden had natuurlijk wel de interesse van de leiding en staf van Radio Mercur: "Wij blijven bestaan, ook al besluiten de politici dat alles wat we doen strafbaar zal worden. In de eerste plaats verhuizen we met de hele troep naar de Sleeswijk Holstein, vlak ten zuiden van de zuidelijke grens van Jutland. Bovendien zullen alle adverteerders hun contracten met onze organisatie laten afhandelen via buitenlandse reclamebureaus, die volgens een wetsontwerp niet strafbaar zullen zijn."

Maar bij de leiding van Mercur was men er heilig van overtuigd dat bij een eventuele behandeling van het wetsontwerp in de Folketingen een besluit in het voordeel van Radio Mercur ging vallen: "Wij weten dat 50% van de parlementsleden voor is en 50% tegen, maar een eventuele stemming over de wet zal niet eerder dan in oktober plaatsvinden en dan is een komende lobby

dermate sterk uitgevallen dat 75% van de parlementsleden voor handhaving van Radio Mercur zal stemmen. We hebben tot nu toe nooit onze zender voor politieke doeleinden gebruikt maar zullen zeker, mocht dit nodig zijn, de zender gaan gebruiken voor het maken van propaganda-uitzendingen, maar ik geloof nooit dat het zover zal komen."

In de ochtenduren had Hijmans, de journalist van het Algemeen Handelsblad, nog een andere mening gehoord bij Danmark Radio van Kaj Bruun: "Verreweg de grootste meerderheid van het Deense parlement is tegen Radio Mercur en we hebben al de nodige maatregelen genomen. Diegene die bij Radio Mercur werkt komt niet langer in aanmerking voor een contract bij ons. Maar, wie er incidenteel optreedt, kan dat natuurlijk wel. Artiesten dienen toch ook hun brood te verdienen en wat kan ons het wat schelen of een toneelspeler eens iets verdiend aan een reclametekst inspreken." Volgens Bruun was de toekomst voor Radio Mercur totaal zeker want hij ging er vanuit dat de organisatie nooit een concessie zou krijgen om programma's via een landszender te mogen verzorgen.

Over reclame op Radio Mercur gesproken: 15 seconden kostten destijds ongeveer 270 kronen, omgerekend ongeveer 140 gulden. Alles was mogelijk, reclame voor Carlsberg bier vijf minuten later gevolgd door Tuborg bier. Volgens Bennike werd er niet overdreven veel reclame in de programma's gespeeld, om de inhoud niet te verpesten. Men had inmiddels een lange wachtlijst aangelegd van toekomstige adverteerders. Woordvoerder Bennike wilde ook zijn mening over de toekomst kwijt: "Als wij de concessie krijgen gaan we een nieuw studiocomplex bouwen maar we hoeven geen nieuwe zender aan te schaffen. Er staat immers nog een vlak bij Kopenhagen van Danmarks Radio, die nooit wordt gebruikt. Ik denk dat de PTT die ons zal toewijzen, als het in oktober eenmaal zo ver is."

De grote vraag was wie van de twee woordvoerders gelijk zou krijgen. Veel sneller dan gedacht werd diezelfde maand april 1962 het wetsvoorstel nog ingebracht in het Deense parlement en in een aantal rondes uitgebreid besproken. Op 14 juni was de derde behandeling en kwam de conceptwet in stemming. Uiteindelijk bleken 83 leden voor de invoering, 38 waren er tegen terwijl er ook nog eens 23 leden niet stemden omdat ze niet aanwezig waren. Vervolgens kwam er een ministeriële ontmoeting tussen vertegenwoordigers van Noorwegen, Zweden en Denemarken, die op 3 juli in Stockholm plaats vond.

Tijdens deze bijeenkomst werd besloten dat een gezamenlijke wet op 31 juli van kracht zou worden. Radio Mercur was vanaf dat moment niet meer via de zender vanaf de Lucky Star te beluisteren.

<p><i>PAROOL 16-8-62</i></p> <h2>Volkenrechtexperts steunen actie tegen piratenzender</h2> <p>(Van onze correspondent)</p> <p>KOPENHAGEN, donderdag. — De Deense regering heeft haar maatregelen tegen het schip „Lucky Star” van de piratenzender Merkur genomen na een bijeenkomst van vier ministers, die zich lang het hoofd hebben gebroken over de juridische voorwaarden die er zijn om tot een inbeslagneming van het schip te kunnen overgaan.</p> <p>Het schip bevindt zich in internationaal vaarwater en draagt de vlag van Libanon, die echter door de bemanning zelf in elkaar genaaid schijnt te zijn en met de werkelijke vlag van het land niet veel overeenkomst vertoont. Bovendien kan men niet beoordelen of de scheepspapieren van de Lucky Star echt zijn. Volgens het internationaal volkenrecht moet het schip, op internationaal gebied liggend, eigenlijk onaanastbaar zijn. Toch hebben vooraanstaande Deense experts, hoogleraren in het volkenrecht, unaniem vastgesteld dat de zender de Deense wet opzettelijk schendt en daarom voor de Deense autoriteiten ter verantwoording geroepen kan worden.</p> <p>Men had eigenlijk reeds gisteren een actie tegen de piraten verwacht en een massa kleine vaartuigen met journalisten en fotografen zwermde toen al om de Lucky Star. Een enkele opvarende van het schip waagde zich toen op het dek met een ijzeren gezichtsmasker op.</p>	<p><i>PAROOL 16-8-62</i></p> <h2>Deens piratenschip „veroverd”</h2> <p>(Van onze correspondent)</p> <p>KOPENHAGEN, donderdag. — Twee vaartuigen van de Deense politie hebben vanochtend vroeg, onder dekking van een oorlogsschip, het schip van de Deense piratenzender Merkur in beslag genomen. De „piraten” boden geen tegenstand.</p> <p>Het schip, de Luckey Star, is vandaag door een sleepboot de haven van Kopenhagen binnengesleept, waar een nauwkeurig onderzoek van het schip zal plaatsvinden.</p> <p>Na vier jaar is het nu eindelijk zo ver dat het piratenschip Lucky Star een (ongelukkig) einde nabij is.</p>
---	--

Op 10 juli 1962 waren de uitzendingen van Radio Mercur vanaf de Cheeta II stopgezet. Echter werden de uitzendingen aan boord van de Lucky Star op 13 augustus hervat waarna op 16 augustus 1962 de overheid, door inschakeling van politie, het zendschip liet enteren en Radio Mercur geschiedenis werd. Een concessie aan land werd ook niet verkregen. Wel startte Danmarks Radio op 1 januari een nieuw station, dat de naam Musikradioen meekreeg.

HANS KNOT 2011

Aankomst Lucky Star na entering politie

